СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 225. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця 27-го вересня 1935. — VOL. XLIII. No. 225. Jersey City, N. J., Friday, September 27, 1935. THREE CENTS

ФАХОВІ РОБІТНИКИ ДІСТАЛИ ЮНІЙНУ ЗАПЛАТУ

НЮ ЙОРК. — Генерал Джансон, „адміністратор поступу праці" у цій околиці, ще не подав до публичного відома подробиць угоди між фаховими робітниками й федеральним урядом, на основі котрої страйкуючі робітники на запомогових роботах постановили вертатися до праці. З тимчасових заяв видно, що фахові робітники добилися поважної побіди, бо уряд признав їм заплату, яка панує в даній хвилі в кождім промислі.

Страйк офіціяльно відкликано ще минулого тижня.

ПРОКЛЯМАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА ПРО НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт видав проклямацію про виконування конгресового закона про задержання Америкою невтральности в евентуальній війні в Старім Світі.

На основі цеї проклямації уряд буде вважати 6 груп зброї й амуніції за такі, до вивозу яких поза границі краю треба спеціяльного дозволу від федерального уряду. Проклямація виключає: рушниці й карабіни понад певний означений калібер; машинові кріси, автоматичні револьвери й машинові пістолі всіх калібрів; гармати, гавбиці й моздірі всіх калібрів; амуніція до названих родів зброї; гранати, бомби, торпеди й міни, повні або ще порожні; тенки, військові моторові вози й панцирні поїзди; воєнні судна, водні й повітряні; бальони й літаки; гармати до стріляння проти бальонів і літаків; шруби для кораблів і літаків та інші складові части воєнних кораблів і літаків; машини до літаків; машини до викидання горючого олію; перріжні воєнні гази, як: слізний, муштардовий, тощо.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОСИТЬ СВЯЩЕНИКІВ ПОДАТИ ОБСЕРВАЦІЇ УМОВИН.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт вислав велике число приватних листів до перріжних священиків і проповідників по всій Америці й просив їх, щоб вони подали йому свої обсервації про умовини в краю.

Іде президентови передовсім за те, щоб дізнатися про їх погляди в справі суспільного забезпечення й плянів допомоги.

Перші відповіді, які президент дістав на свій запит, не конче вдоволяючі: багато священиків признає себе некомпетентними висказуватися про поважні суспільні й економічні проблеми краю.

ГУВЕР НЕ ДУМАЄ КАНДИДУВАТИ?

ВАШИНГТОН. — Приятелі бувшого президента Злучених Держав, Герберта Гувера, заявили виразно виконному комітетови краєвої републиканської партії, що Гувер не думає кандидувати підчас наближаючихся виборів президента.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ДОБИВАЄТЬСЯ ВІДКЛИКАННЯ ПРИЗНАННЯ РОСІЇ.

СТ. ЛУИС. — Річна конвенція Американського Леґіону ухвалила довгу низку резолюцій про перріжні політичні й економічні справи.

Резолюції в більшости звертаються сильно проти комуністичної пропаганди в краю. Передовсім вони домагаються, щоб американський уряд зірвав дипломатичні зносини з російським большевицьким урядом на тій основі, що російський уряд не перестав піддержувати звязків з революційною партією в Америці.

В іншій резолюції Леґіон добивається депортації з Америки всіх чужинецьких агітаторів та всіх людей, роджених поза краєм, що агітують за насильну зміну системи правління в Америці.

150,000 УЧАСНИКІВ НА ВРОЧИСТІМ БОГОСЛУЖЕННЮ НА ЕВХАРИСТИЧНІМ КОНГРЕСІ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — У великім амфітеатрі Муніціпального Стадіону зібралося в середу коло 150,000 осіб, щоби бути приявними при відправі врочистого понтифікального богослуження з приводу семого краєвого евхаристичного конгресу.

Учасників привезли спеціяльні поїзди.

Проповідь кардинала Гейза відносилася до молоді.

ЖИДИ И КАТОЛИКИ РАТУЮТЬ ПРОТЕСТАНТСЬКУ ГАЗЕТУ.

НЮ ЙОРК. — Місцева газета „Чорчмен", орган протестантів-епископалів, станула перед загрозою закриття, бо не могла заплатити присуду за образу в сумі 10,000 долярів. Рабін Голдстейн зорганізував кампанію жидівських рабінів та католицьких священиків для ратування протестантської газети. За їх старанням кара буде заплачена й газета буде далі виходити.

ЗА КУЛІСАМИ ЗАСУДУ ТОМИ МУНІЯ.

САН ФРАНСІСКО. — На переслуханню в справі визволення з тюрми Томи Мунія, юнійного лідера, засудженого на досмертну вязницю за підложення бомби під параду воєнного підготування в Сан Франсіско в 1916-тім році, станув як свідок Ізраель Вайнберґ, що нині є фабрикантом одіння в Клівленді, а в 1916-тім році був шофером таксівки в цьому місті.

Пять днів перед бомбовим замахом, говорив Вайнберґ, Мартин Свонсон, приватний агент трамвайових підприємств, намовляв Вайнберга, щоби він зізнав проти Томи Мунія, що він бере участь у підкладанню бомб під власність трамвайових підприємств. Вайнберґ на це не згодився, і тоді Свонсон знайшов собі свідків, які зізнали, що Вайнберґ був з Томою Мунієм і Билингзом на місці вибуху бомби підчас паради. Вайнберга по 20 місяцях тюрми поставлено на суд, але ці свідки не переконали присяжних суддів, і Вайнберга звільнено від вини й кари.

Вайнберґ розказував про підмову Свонсона дуже докладно. Детектив говорив йому, що він, як приятель Томи Мунія, не буде потребувати зізнавати багато. Він може просто тільки натякнути на вину Мунія, а це вже вистарчить, так говорив детектив, до засуду Томи Мунія.

АСТРОНОМІЧНІ ЦИФРИ ДОВГІВ СЕЛЯН У ПОЛЬЩІ.

Короткореченцеві довги селян у дні 31. грудня 1932 р. сягали 930,457,000 злотих. З оголошених даних виходить, що до дня 7. серпня 1935 р. Акцептаційний Банк у Варшаві затвердив конверсійних договорів на 203,410,000 зл., себто ледви 21.86 проц. короткореченцевих довгів селян, які вони затягнули у банках, касах і кредитових кооперативах. Від решти довгу хлібороби-довжники мусять платити відсотки згідно з договором, або теж присуджені судом, при чому ці останні відсотки є тепер правилом, бо хлібороби-довжники не всилі сплачувати своїх довгів. Чому? Капітал, вложений у рільні господарства, не приносить тепер ні одного відсотка від вложеного капіталу. Зновуж хлібороби-довжники мусять платити 10 проц. відсотків від своїх довгів, затягнених у банках, касах і кредитових кооперативах.

ГЛЯДАЮТЬ ЗА МОЙСЕЄВИМИ ТАБЛИЦЯМИ.

Археольогічна експедиція, що вибралася до старинного Мейдевагу у Трансйорданії глядати за історичними викопами, занята тепер гляданням за гробом Мойсея та його таблицями. Дотеперішні висліди її праці корисні і доведуть мабуть до бажаних успіхів. Біля Мейдевагу відкопали ріжну посуду, яку вживали Жиди, вийшовши з Єгипту.

ЯЗВА СКОРПІОНІВ У БРАЗИЛІЇ.

Язва скорпіонів у стані (стейті) Мінас, головно в столиці Бело Орізонте, розпочала свою щорічну історію. Від двох місяців мешканці столиці живуть серед тревоги і жаху. Дотепер ратункове поготівля мало до діла з 80 випадками вкушення. З цеї нагоди преса стану подає щорічну статистику ужалень скорпіонів. Це число доходить до 7,000, з того 250 кінчаться смертю.

СКОРПІОН З МІНАС У ПАРАНІ.

З Белло Орізонте (Бразилія), де шаліла язва скорпіонів, прислали почтою купу паперів. Коли почтовий урядовець перевірював висилки, натиснув на скорпіона, що був закрився між папери. Скорпіон його сильно вжалив. Внаслідок ужалення урядовець Салвадор Феранте помер.

СКІЛЬКИ СКАРБІВ СХОВАЛИ ПІРАТИ.

Чуємо часто, що всякі експедиції вибираються шукати таємних скарбів, які заховали десь пірати. Що року є таких експедицій пересічно 8, а піратових скарбів — як обраховує один американський журнал — 120. Із цієї великої суми тільки одній експедиції у 1932 р. удалось віднайти один скарб.

БРАЗИЛІЯ ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ.

Бразилія забирається до будови нової морської бази в Ріо Ґранде до Сул. Міністер мореплавства назначив капітана Америка Леал, щоб проводив роботами, щоб інсталювати в Ріо Ґранде нову морську базу. Роботи мабуть будуть покінчені ще цього року.

ЖИДІВСЬКИЙ ОШУКАНЕЦЬ ПОКЛИКУЄТЬСЯ НА ГІТЛЕРА.

Гедвіґа Фішер, що служила якийсь час на німецьких кораблях як доглядачка для жінок, запізвала Якова Лякаруса перед суд за те, що вимантив від неї понад 12,000 долярів з обіцянкою женитися. Вона сказала, що, одержавши гроші, він відмовився женитися з нею і сказав: „Я Жид, а Гітлер не дозволяє німецьким жінкам виходити замуж за Жидів. Отже наш шлюб був би неважнений".

СМЕРТЬ АРҐЕНТИНСЬКОГО ПРОГУЛЬКОВЦЯ В БРАЗИЛІЇ.

Арґентинські прогульковці, що були приїхали до Ріо де Жанейро кораблем „Кап Аркона", забажали скупатися в морі. Три з них віддалилися занадто від берега, аж попали на стовпи перестороги. Нараз їх обняли розбурхані хвилі. Вони зачали кликати ратунку. Сторож із другим пливаком кинулися в море і витягнули на беріг трох прогульковців, але один архітект Пінедо, був уже так виснажений, що на березі сконав.

ГЛУХОНІМИЙ КОМПОЗИТОР.

Париський композитор Ґастон Геґер від трох літ глухонімий. Відвідав він раз одного приятеля в хемічній лябораторії; саме тоді трапилась там експльозія і він оглух. Два роки лежав у шпиталі. І досі він не чує і не говорить, а проте склав симфонію, яку небавком виконували у Парижі.

КАНАДА НЕ БУДЕ НЕВТРАЛЬНОЮ.

Професор манітобського університету, Ватсон Кирконел, який є членом відділу Товариства Ліґи Націй, заявив на днях, що на випадок, коли б Ліґа Націй визнала Італію напасницею, то Канада не сміє бути невтральною, а мусить виконати свої обовязки, що виникають із приналежности до Ліґи Націй. „Канада, говорив проф. Кирконел, мусить натаврувати намір Італії зломити три договори, а це: договір Ліґи Націй, пакт Келоґа і пакт приязни з 1928 р., заключений між Італією й Етіопією".

ЧИСЛО ВИБОРЦІВ У БРАЗИЛІЇ.

На основі чисел, що їх подав найвищий виборчий суд, число виборців у Бразилії виносить 2,657,155. На першому місці стоїть Сан Павло з 534,487 виборцями, опісля йде Мінас Жерайс із 530,654; на третьому в далекій відстані вже — Ріо Ґранде до Сул із 3317,264 виборцями.

ЗАВЗЯТИЙ СТУДЕНТ ФІЛЬОСОФІЇ.

Один студент фільософії з Міляно (Італія) використав свої останні вакації так: узяв Дантову „Божеську комедію" і переписав із 2,589 слів на одній марочці. Так установив він рекорд найменшого почерку. Найцікавіше те, що коли скінчив цей твір, — перо хлипнуло і залило текст. Тепер він почінає його наново.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ФАЛЬШІВНИКИ ГРОШЕЙ У БРАЗИЛІЇ.

В Порто Алеґре поліція викрила в одній робітні в середині міста варстати, де виробляли фальшиві монети на 1$ і 2$ мільрейси. ласника і всіх робітників поліція арештувала.

ЗНАХІДКА ДІЯМАНТІВ.

В Коромандел у стані Мінас (Бразилія) в останніх днях знайдено превеликі діяманти. Їх знайшов фазендяр (фармер) Жван Маркес де Араужо, що продав два діяманти по 85 контів, а третій за 220 контів.

ДІВЧИНА, ЩО В ЛЕТАРҐУ СПИТЬ УЖЕ РІК.

В місті Ляс Пальмас, на Канарійських островах, прийнято до місцевого шпиталю „Гія" 14-літню дівчину, на ймення Кармен Ґодой. Вона спить у летарґу вже понад рік. Її відживлюють штучно, впихаючи їжу ніздрями.

Вона попала в летарґ через нервове потрясення, коли побачила, як її власний батько в гніві задавив за горло її матір. Це так подіяло на дівчину, що вона зімліла і вже рік не годна збудитися.

МАШИНИ ДЛЯ ДУШЕННЯ ЛЮДЕЙ.

Китайський міністер справедливости видав наказ, щоби присуди смерти виконувати при помочі спеціяльних машин для душення. Вони мають скоротити процедуру трачення і зменшити муки засуджених. На окреме бажання можна навіть хльороформувати людей перед смертю.

ЗЛОВЖИВАННЯ В ДЕПАРТАМЕНТІ КАВИ.

В Національним Департаменті кави в Сантос (Бразилія) викрили великі зловживання, що їх допустилися ріжні урядовці. Спроневірення гроша виносять страшну суму: 1,285,-563$000. На них внесено зажалення до прокуратури.

ПИР ДЛЯ 45,000 ВОЯКІВ.

Етіопський цісар уладив із нагоди нового року велику гостину для дипльоматичного корпусу. В городах узяли в пирі участь 45,000 вояків і селян. Для них зарізали 340 волів і 400 баранів.

МОГТИМЕ ОГЛЯНУТИ СВІЙ ГРІБ.

Недавно тому витягнули з річки „Айлс оф Ваш" коло Пойнт оф Тремб (Канада) труп потопельника. Едвард Скобель твердив, що потопельником є Джофрей Портер, літ 42. Тому, що потопельник не мав ніяких грошей, Скобель постарався, що поховали його з „Лест Пост фонду" на цвинтарі Пойнт оф Тремб.

Одначе на тім справа не скінчилася. Дня 14 серпня ц. р. довідується Скобель, що Портер не втопивсь, а лежить хорий. Щоби переконатись на власні очі, чи Портер хорий, іде до його дому й застає в ліжку хорого. З дому Портера пішов Скобель до публичної трупарні і заявив, що зробив помилку, та що Портер живий.

Як Портер виздоровіє, могтиме оглянути свій власний гріб, у якім він мав бути похоронений.

МІЖНАРОДНЯ ОПІКА НАД ВЯЗНЯМИ

ЖЕНЕВА. — Пята комісія Ліґи Націй приняла резолюцію з домаганням, щоб Міжнародня Комісія для Кар і Вязниць приняла такі засади: 1. Щоби вязням в кожній державі вільно було молитися згідно з їх релігійними переконаннями, та щоб вільно було розмовляти із священиком в чотири очи. 2. Щоб було заборонено вживати мук та насильств на те, щоб вимусити від вязня признання. 3. Щоб не вільно було вживати вязнів до робіт, які нагадують невільництво. 4. Щоб не вільно було виголоджувати вязнів так, щоб це підривало їхне здоровля та життя. 5. Щоб над вязнями-жінками мали нагляд жінки-доглядачки. Коли зібрання Ліґи Націй прийме ці пропозиції, тоді над їх виконанням має чувати секретар Ліґи Націй.

ЛИТВА ХОЧЕ ПОРОЗУМІННЯ З НІМЕЧЧИНОЮ.

КАВНАС. — У неділю, 29-го вересня, відбудуться вибори в Мемелі. Населення цього міста в більшій частині німецьке. Націсти певні, що вибори випадуть у їх користь і тому приготовляються заняти Мемель. Литовський премієр, Йосиф Тубеліс, заявив перед газетними кореспондентами, що Литва бажає лише безсторонніх виборів під наглядом Ліґи Націй, а потім приноровиться до їх вислідів. Коли Німеччина не нападе на Мемель, то Литва буде старатися навязати торговельні зносини з Німеччиною і жити з нею по сусідськи. Колиж би Німеччина напала на Мемель, тоді Литва мусить боронитися до останньої каплі крови.

ЕТІОПІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

АДІС АБАБА. — Етіопський цісар видав наказ мобілізації пограничних провінцій, щоби бути готовим на напад Італійців. Пів міліона жовнірів стане під зброєю. Цісар робив перегляд змобілізованих частин у столиці. Появилися на вулицях машинові кріси й деякі інші модерні роди зброї.

НЕ ЛЮБЛЯТЬ ЧУЖИНЦІВ В ЕТІОПІЇ.

ДЖІБУТІ (Пристань у французській Сомалії). — Лоренс Сталінґс, кореспондент американських газет, що побував в Етіопії, каже, що в Етіопії не вірять ніякому чужинцеві, хочби він приходив як етіопський приятель. Тому чужинні генерали не можуть випрацьовувати мобілізаційних та стратегічних плянів і етіопська армія буде воювати відповідно до своїх давніх зразків, хоч при допомозі модерної зброї.

ЕТІОПІЯ ЖАДАЄ ЧУЖИННИХ СВІДКІВ ВІД ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА. — Ліґа Націй дістала поновне прохання від етіопського цісаря, щоб вислати в Етіопію на його кошт представників Ліґи для ствердження подій на границі, де стоять італійські війська. Етіопія передбачає напад Італійців. Таке жадання було вже поставлене перед трома місяцями, але без успіху.

ЛІҐА НАЦІЙ НА РОЗПУТТЮ.

ЖЕНЕВА. — Із покінченням діяльности Комітету Пятьох для примирення Італії й Етіопії Рада Ліґи Націй не може рішитися на якийсь інший крок. Це тому, що між Італією, Францією й Англією йдуть безупинні тайні переговори якраз над тим, якби змінити поступування Ліґи Націй в цій кризі. Є думка, щоб Ліґа Націй цілком покинула спроби посередництва і вибрала комісію для вироблення пляну, як приноровити санкції на випадок, якби Італія пішла до війни.

ІТАЛІЯ ЧЕКАНИТЬ ГРОШІ ДЛЯ ВЖИТКУ В ЗАНЯТІЙ ЕТІОПІЇ.

РИМ. — Італія вже приготовляє етіопські гроші, тобто срібні таляри, чекані на лад старих австрійських талярів з часів Марії Терези, яких уживають тепер в Етіопії. Італія хоче бути готовою платити тими грішми Етіопцям у тих провінціях, що вона надіється їх зайняти.

БРИТІЙСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ КОРАБЛІ ВИМИНАЮТЬ СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ.

ЛОНДОН. — В Лондоні панує переконання, що Суеський канал буде замкнений на випадок воєнних операцій між Етіопією й Італією. Тому три корабельні лінії, що вислали свої кораблі на Схід, посилають їх тепер довкруги Африки, а не через Середземне море та Суеський канал, як це було досі.

ВАТИКАН ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ВАТИКАН. — У ватиканських городах буде збудоване схоронище на випадок вибуху війни. Збудують підземні льохи для укриття перед нападами з повітря та перед трійливими газами.

СВЯТО ЖНИВ У ЧЕРЧІ.

РОГАТИН (Галичина). — Заходом Жіночої Громади в Черчі уладжено свято жнив. З околичних сіл приїхали жінки, везучи на возах вінки, вироблені з колосся, та прибрані квітами корови. При співі обжинкових пісень наступало привітання, передаванням господиням свята вінків і короваїв та угощування прибулих хлібом і медом. З черги коло 300 жінок засіли в салі Народнього Дому й тут наступили привіти, хорові продукції, декламації й рухові вправи, а також танки дітвори й живий образ. Свято закінчилося спільною вечерою.

ДО ПОПРАВНОГО ДОМУ ЗА ПОЛІТИЧНУ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ.

КАМЯНЕЦЬ (Поділля під Польщею). — Тут заарештували й вивезли до поправного дому в Ченстохові ученицю Галю Козубську та Галю Шереметівну, засуджених у грудні 1933. р. рівенським судом за приналежність до О.У.Н. Козубська має перебувати в поправнім домі 4 роки, а Шереметівна 1 рік.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВІТОВА ВИСТАВА В НЮ ЙОРКУ

Виринув недавно в Америці плян відсвяткувати 150-ліття оснування американського уряду влаштуванням у 1939 році всесвітньої вистави. Як недавно проголосив ініціяторський комітет, зложений з визначних громадян, ця вистава мала би бути влаштована в місті Ню Йорку та тревати два літні сезони.

Як видно з заяв цього комітету та з заяви офіціяльних представників міста Ню Йорку, плян вистави вже давно вийшов поза межі мрії чи голословних замислів. У цій справі вже пороблено далеко йдучі розсліди, поміри й міркування. Вибрано й означено вже поле, на котрому має стянути виставa. Сказано вже, що вона має коштувати. Подано вже, хто має понести кошти. Обмірковано, як вистава має бути зорганізована.

Ці пляни знайшли вже широкий розголос. Зацікавилися негайно плянами передовсім люди, які з цеї вистави можуть заробити грошево, отже торговці землею, купці, промисловці. Обмірковуючи перші пляни вистави, вони приходять до висновку, що місто Ню Йорк є ідеальним місцем для такої вистави. Передовсім само місто з околицею є величезним скупченням великої маси людей на малім просторі. Місто є важним портом для пасажирського й товарового руху з великою частиною світа. Все, що вїжджає до Америки з Европи або Африки, може переїжджати через Ню Йорк.

Проти вистави промовлялоб хіба те, що Америка ще далі переживає економічну кризу. Отже можна би побоюватись, чи вистава виплатиться фінансово. Одначе пару років тому відбулася світова вистава в Шікаґо й вона вдалася фінансово, не дивлячися на те, що тоді депресія давила Америку ще тяжче, ніж вона давить тепер. Це може бути заохотою для аранжерів світової вистави в Ню Йорку.

Нова світова вистава ставить теж і перед Українцями Америки те саме питання, яке поставила вистава в Шікаґо: питання участи. Чи брати Українцям у ній участь; а як брати, то в якій формі, в яких межах, чиїми зусиллями, чиїми коштами? Досвід з виставою в Шікаґо відай вказував би на те, що Українцям треба брати участь і в світовій виставі в Ню Йорку.

Якщо ми винесли деякі некорисні досвіди з вистави в Шікаґо, то вони не можуть нам відбирати охоти брати участь у новій виставі. Хоча некорисні досвіди були, то як поступовий нарід, ми мусимо ужити того досвіду на те, щоб наша участь у новій виставі випала краще й бездоганно. Усякий досвід має нас не залякувати й обіднити, а додавати більше відваги й збогачувати матеріяльно й духово.

ДОРОБИЛИСЬ...

Часописи опублікували висліди „виборів". З того виходить, що кандидати майже всі вибрані. Чого інакшого й бути не могло, бо кандидати були тільки офіційні. Отже тимсамим перейшли і 15 ундівців, яких кандидатуру прийняв і апробував уряд. Ундівці так і на вічах говорили: чи ви голосуватимете, чи ні, ми всеодно будемо послами, отже ліпше дайте ваші голоси; бо це нарідний плебісцит, щоб міродатні чинники бачили, що нарід нас підтримує...

Якжеж нарід підтримав ці кандидатури? За офіційними даними, голосували в Польщі 46.5% всіх управнених до голосування. В 1930 р. голосували 75%. Отже більш як половина виборців стримавлася від голосування, не хотіла грати ролі совєтських „виборців". По наших воєвідствах число голосуючих ще менше. Лише на Волині **офіційна** статистика вказує 65% голосуючих, але у львівськім воєвідстві — 43%, в станиславівськім — 42% і в тернопільськім — 59%. Коли взяти під увагу „чуда над урною", які все тут робились; коли взяти під увагу, що сотки тисяч голосів просто в таких випадках докидують до урн, то можемо майже з певністю сказати, що ледви якась третина всіх виборців пішла до виборчого льокалю. Решта сиділа дома. І то не лише українська, але й польська. Можемо сказати, що в загально-польському маштабі — експеримент не вдався. Населення, якому казали бути манекіном при захованні всіх претекстів свобідного вибору, відвернулося від комедії. Правда, офіційні часописи пояснюють малу фреквенцію виборців дощем, що лляв того дня. Але скільки то ми пригадуємо тих „дощів" з часів комунікатів генеральних штабів підчас світової війни! Там також за всякe невдале посунення штабу винен був дощ...

Що Українці зискали від цеї комбінації, не знаємо. Пятнадцять політиків дістали мандати, це знаємо, але яка буде з того користь нам, того ніхто не знає. Для противної сторони вже є користь. Посол Любомир Макарушка на зїзді національних меншостей у Женеві отверто проголосив усьому світови, що відтепер боротьба Галичан скінчилася, що вони вже порозумілися з державною нацією і йдуть з нею згідно...

Це є дуже гарний результат, але не для нас. А інших, повторяю, ми не бачимо і ледви чи й побачимо. Українські кандидати до сойму багато говорили й писали про те, що йдуть до сойму для оборони національних прав і т. і. Але, на нашу думку, простіше й чесніше зробив чудотворний жидівський рабін у Белзі. Він видав таку відозву до Жидів:

„Белз, в імя Боже! Благословенство братам Жидам!

„Всім і кожному зокрема.

„Вибори до сойму й сенату зближаються. Супроти того закликаємо всіх, щоби в день виборів получилися згідно єдиним серцем і вибирали таких людей, яких діяльність задоволить уряд". („Хвиля", 10. IX.).

Коротко і виразно. В суті річи на цій платформі мусіли узгіднити свою програму і кандидати УНДО при усталенні їх кандидатур. А коли є так, то якуж діяльність можуть вони розвинути в соймі? Конституція каже, що послів вибирається до сойму й сенату „для співпраці з урядом". Отже не для опозиції. Тому, коли якийсь посол захоче вести опозиційну політику, або виголошувати опозиційні промови, то це потрактується просто як нарушення конституції, зломання посольської присяги на вірність тій конституції і такого посла можуть просто видати в руки „справедливости".

Гадаємо, що на ведення політики — в найліпшім випадку політики мовчання, в найгіршім давання своєї згоди на всі потягнення противної сторони — УНДО в краю апробати не дістане. Ті, що робили вибори, знають **правдиву** статистику учасників (голосуючих), отже повинні знати й те, що цей край УНДО дозволу не дав, що його політики не познає... Іншими словами, що вибрані ундівці вплиunion в краю стратили. А з тими, що не мають впливу, ні один уряд на світі не числиться.

В усякім разі помиляється той, хто думає, що 15-ма мандатами в соймі можна розвязати українське питання в Галичині.

КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ЖЕНЕВІ

Як звичайно перед осінньою сесією Ліґи Націй, відбувся і цього року Конґрес Національних Меншин під вмілим проводом його президента, д-ра Вільфана, та довголітнього генерального секретаря, д-ра Аменде. Значніша частина делеґатів була також відома з попередніх конґресів.

Деякою новиною був енерґійний виступ представників німецької меньшини в ЧСР, що отримала таку знаменниту перемогу на останніх виборах до празького парляменту. В промові німецького представника було зазначено основно й конкретно сучасну політичну тактику цеї меншини. Дуже слушною була також його критика сучасної „демократії" та парляментаризму.

Швайцарська, а почасти і українська преса, подала досить докладний перегляд промов як членів призидії так і поодиноких заступників національних меншин, а тому на цих промовах не спиняюся докладніше. Тимбільше, що промови президії, а особливо заступників московських меншостей в Польщі та Естонії, мали наскрізь академічний, майже абстрактний, характер. Говорилося головно про спільність народів понад державними кордонами.

Поставлення справи національних меншин на цей терен є подвійно хибне. Поперше, становище кожної нації є наскрізь відмінне і тому вимагає індивідуального полагодження, а подруге, сама ідея інтернаціоналізму тепер настільки занепала, що організувати „інтернаціонал" національних меншин є річчю, справді безнадійною.

Жадання та побажання, спрямовані поодинокими промовцями до Ліґи Націй, були, розуміється, тимбільше голосами в пустелі, що до нього належить тепер і московський уряд, який гнітить в найбільш жорстокий спосіб понад 80 міліонів населення поневолених націй, а справами національних меншин поза своїми кордонами займається виключно в цілях збольшевізування Европи.

Цей намір спрямувати праці конґресу в річище Ліґи Націй був досить небезпечним для самого морального значіння конґресу, бо фізичне винищення шляхом голоду міліонів меншинового населення самим членом Ліґи Націй (Москвою) природно відсуває в тінь справу національних меншин в Европі. Такий самий вплив на справу національних меншин має й сучасне напруження між великими державами, що може або створити цілком нові основи для розвязання цієї проблеми на Сході Европи, або повернути цілу Европу в румовища большевицької революції.

На превеликий жаль, треба ствердити, що останній женевський Конґрес Національних Меншин, шукаючи нереальної спільности народів, не спромігся звязати своїх праць конкретно і органічно з сучасними значними політичними подіями в Европі. Його засада не вмішуватися до внутрішніх справ окремих держав і не критикувати окремих урядів, може й слушна у відношенню до деяких, була безперечно хибна відносно до СССР, який з причин більш ніж зрозумілих не можна ставити на один рівень з іншими державами.

З жалем треба також відмітити, що цьогорічний конґрес не пішов слідом за позаторічним в Берні, що влаштував велику маніфестацію проти винищення Української Нації в межах СССР шляхом виголоджування. А наслідування цієї Гатадиції бернського конґресу моглоб взязати справу національних меншин в Европі з бігом світових політичних подій і таким чином зробити її наскрізь актуальною.

З цього погляду заслуговує на найбільшу увагу промова представника Українців в Польщі, д-ра Л. Макарушки. В цій промові зазначив він тільки вимкове становище частини української нації поза межами СССР, становище, яке, не зважаючи на всякі застереження, не може йти в порівнання зі станом переважаючої більшости Української Нації під московським пануванням. Він відмітив обовязки, які лежать на Українцях, перебуваючих поза межами СССР, у відношенню до земляків, яких гнобить червона Москва. Теж саме моглиб сказати і білоруські та німецькі заступники на конґресі, бо їх земляки таксамо фізично та морально гинуть в межах СССР.

І коли замітна промова, д-ра Макарушки не знайшла належного зрозуміння на конґресі і навіть викликала критичні уваги його президента, то це шкода не так для української справи, як для справи самого Конґресу Національних Меншин.

Д-р Макарушка висловив генеральному секретареви конґресу, д-рови Аменде, щиру подяку від Українців за його мужні виступи перед культурним світом в обороні виснаженої голодом України і висловив надію, що ці попередні виступи генерального секретаря в українській справі дозволяють сподіватися, що конґрес зверне набудуче найбільшу увагу на вимкове становище націй, а в першу чергу української, яких частина перебуває під нелюдською владою Москви під тривалою загрозою винародовлення та фізичного й морального винищення.

М. Данько.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯКА МАТИ, ТАКА ДОЧКА.

Дня 23-го вересня розвелись у Вашингтоні Джозеф Дейвис і його жінка, відомі в столичнім „сосайеті".

Дня 24-го вересня в Ріно, Невада, розвелася зі своїм мужем пані Чізборо.

Пані Чізборо — дочка Дейвісів з Вашингтону.

ПІДЗНАЧНИЙ СТЕЙТ.

У вівторок відбулося в стейті Оклагома голосування над тим, чи мається жінкам надати право голосування.

Цей стейт відзначався тим, що був одиноким стейтом у Злучених Державах, який відмовляє жінкам політичної рівноправности з чоловіками.

Вислід голосування вказує, що він задержав надалі своє відзначення.

САМИЙ НЕ МАЄ ВІДВАГИ.

У газеті „Ґренд Кулі Ньюз", що виходить у Ґренд Кулі Дем, у стейті Вашингтон, появилось оголошення, подане одним шофером, у котрім він сповіщає, що знайшов у своїй таксівці жіночу торбинку з паперами, 5 доларами в готівці й іншою всячиною.

Видно, що шофер хоче віддати знайдене чуже добро. Одначе він готовий віддати це все тільки під умовою, щи власниця цього добра зголоситься до його жінки й вияснить їй, як її торбинка знайшлася в таксівці шофера.

Шофер своїм оголошенням дуже різко змалював вдачу своєї жінки. Не сказав, що правда, чи можна до неї приступити без бука, але це не штука догадатися.

НАДАЮТЬСЯ.

Нюйорська поліція наймає кілька жінок як детективок, себто неуніформованих поліцайок.

Недавно дві з них приділено до виловлення вправних кишенькових злодіїв. За короткий час вони вернулись до поліційної стації зі своєю добичею. І був це справді бувалий злодій. Як жінки були занята купуванням і торгуванням товарів в одній крамниці, злодій підходив до них та відчиняв скоренько їх торбинки, а потім їх зручно зачиняв.

Поліція дивувалася, що малого росту детективки дали собі раду з великим злодієм, що важив 160 фунтів.

Та цьому нема що дивуватися. Бували випадки, що менші жінки давали собі раду зі ще більшими чоловіками. У тих справах, як у боксі: чим більше змагачі важать, тим тяжче падуть.

КРАСУНЯ.

З Ню Канаану, в стейті Конектикот, доносять, що один поліційний аґент звернув увагу на нічні прогульки автом одної власниці крамниці, з котрих вона все привозила до своєї крамниці товари, хоч видно не їздила до крамниць по закупна, а до ліса.

Дальші розсліди показали, що це річі крадені.

Арештували тоді власницю крамниці та її дочку, що недавно виграла нагороду як красуня.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ПОДРУЖА.

Один протестантський пастор у Бруклині завів у своїй церкві курс для підготування молодих людей для подружа. Думає їх учити про „святість подружа" і „страхіття розводу".

Здається, що вчити їх цього не буде трудно, бо нежонаті переконані про „святість подружа" і „страхіття розводу". Тяжше буде вдержати людей у цій вірі, як вони поберуться. Відомо, що подружа є для багатьох людей це така клітка, що ті птички, що поза кліткою, хочуть до клітки, а ті, що в клітці, хочуть поза клітку.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.

58

Василь мусів йти геть. Дівчата, мов дикі птахи, оглянулись навколо, понюхали повітря, прислухались і шуговстнули в лози:

— Сховаймося в лози! У лози! Ходи, Володьку, швидше! — і побігли туди, а там почали роздягатись.

— Ну, Володьку, роздягайся. Вода, як парене молоко, — казала Катерина.

Але на нього напав раптом невимовний сором. Коли він побачив нагих, струнких з розпущеними косами дівчат, йому хотілось скрикнути і пуститись навтьоки. Він не знав, що йому діяти. До нього підскочила Катерина і почала швидко роздягати. Кожний дотик її пальців пік його. Він тремтів, боронився, борикався з нею, але Катерина роздягнула його і вихупала.

Туман стоїть над річкою. Бризки води у місячнім сяйві і плюскіт купаючих дівчат турбує засоромлену тишу.

Василь не втримався, щоб не цілити грудочками в те місце, де купаються дівчата.

—"Той кручений знов кидає. Ех, як зловлю його! — каже Катерина-сестра. Дівчата притихли і перечекали, поки Василь втихомириться.

Володько одразу вивтікав з води і почав одягатись.

Дома Катерина оповідала Насті, як Василь їх полохав, як Володько купатись боявся, як тепло було, яку ніч, йдучи росяною травою, співали.

— Але чому ви ще того гниляка туди волокли — каже Настя, показуючи на Володька.

— Але тітко, не кажіть. Володько не гниляк. Правда, Володьку? Ти козак. Ах, мій маленький козачок, — пімнала, пестила і гладила Катерина Володька. Батько дивиться на малого і посміхується у вус.

Володька опалює жагучий сором, він вириваєтся з рук Катерини і тікає в сіни.

Спали дівчата на горищі у сіні, а з ними спав Володько. Цієї ночі Володько хотів було втікти і коли Катерина пімнала його, був у якомусь оповінню, мовчав, паленів жаром сорому і довго не міг заснути.

І коли дівчата відійшли додому, Володько більше нічого не думав, як про Катерину. В його очах стояв образ сіпторосої з веселими синіми очима дівчини. Уява його домальовувала їй крила, давала в руки оливкову гілку, а голову увквітчувала вінком пишних квітів.

Розкішний, ніжний запах виділяло її тіло. Побожна святість рухів, погляду, усмішки наповняли його душу. Він йшов у поле, ліс, дивився на поля, поляглу від сльоти пшеницю, далеченьку синяву, небесне легкотіння і співи птахів перемадив засилаючи гимн цьому анґелові.

Володько тихо вертається по доріжці від лісу до обістя. Сонце нагає. Напруженість дня холоне. На стежці сидить Хведот, перед ним маленький Пундик і обидва похитують головами:

— На, на, викий бака, на!... — На ,на, викий бака, на!... — виспівує Хведот. А той „ценький баця" кокетує з ним, схиляє голівку з розумними добрими очицями, то в один, то в другий бік.

Володькові подобалось це. Він постояв кілька хвилин, любувався, а опісля засміявся веселим, щиро-сердечним сміхом.

Хведот ніякове і сердиться.

— Діти, діти, казала мати вечором. Що з вас буде? — і в її очах палае стільки любови до них, стільки великої, материної любови, що світ, коли б його навіть дійсно одним великим злом назвати, то задля тієї любови варто жити, стражати і на глибокому схилі життя відійти у вічність. Величня і благословенна любов! Кожне дихання листочка, святий непорочний погляд дівочого ока, наївний вигляд звірят, сміх і плач дитинки та легіт небес захопле, рве, бичує і заставляє ревіти від величі та жорстокої могутности, нічим незбагнутої натури буття.

Від коли Настя заваготніла, у родині настав спокій. Менше сварилися батьки, менше гармідеру, не чути ґвалту.

Та приходить одного разу до Матвія Знахорець. Це високий, тонкий з рижоватою клинцем борідкою дядько. Гутірка його протяжна, розмазана з сильною місцевою вимовою, що нагадує польську говірку. Матвій саме полудне.

— Доброг здоровля! Смачного! — поздоровив Знахорець, стягнув з лоба кашкета, підпер кулаком мізерні вуспіка бороди.

— Дай-бо-здоровля. Просимо і вас, — відповідає Матвій. Сідай. — Вони тикали, бо старі товариші.

— Спасибі. Я вже по полудню. Як мається? — навмисне напівжартівливо вставляє чуже слово.

— Тааак... Могло б воно бути ліпше. Але, коли не є... Нема ради.

— Так воно, трясця-ма, скрізь тепер. Не знали, кажуть, діди біди, але вночи наберуться муки, хай йому чистець. Чув я, Матвію, що в одному місці земля продається.

Матвій нашорошився, навіть жувати перестав.

— Деж то, коли не секрет? — поволі питає.

— Оцьо, знаєте-о, приїздив було якийсь пан і розказує, що у Калузі...

— Де, де?

— Та в Калузі, у кацапщині. Він каже, що нібі-о за пятнадцять карбованців цілу десятину можна, та ще й з лісом. Воно то всякому заводці годі віру няти, але все таки. Чи не поїхали б ми, Матвію, туди?

— Ти, видно, полюбив ту їздинку. Де його в чорта гроші наберешся?

— Де вже наше не пропадало. А що ти скажеш тут робити? Стобопів його ма, тут тобі на кожну всяка холера сидить. І Жид, і пан, і Чех. Куди не повернись, скрізь чуже, скрізь не можна, скрізь... Тьху, бий тебе сила Божа!

(Далі буде).

Лікарська нарада.

В малім провінціональнім містечку скликано до хорого консиліюм. Лікарі обстукали пацієнта й пішли до сусідньої кімнати на нараду.

— Отже що ви думаєте, пане колего?

— Я запропонував би запалення легенів...

М-р В. Душник.

СОЮЗ З МОСКВОЮ -- ЦЕ ВІЙНА

1. Суть большевизму.

Сучасну міжнародню політику, а специяльно дипльоматичну гру й активність большевицької Москви, є надзвичайно важко зрозуміти людям, що свідомо чи ні, іґнорують засадничі принципи Леніна. Його провідна думка була такою: цілий світ треба вирвати з лап капіталізму! Одинокий шлях до цього являється **комуністична революція, яку може зродити тільки загальна війна!**

Це ключ всего, азбука комунізму й ядро цілої стратеґії СССР. Як відомо, Ленін, живучи на вигнанні, студіюючи пильно суспільні й політичні рухи західно-европейських народів, довів науково цю максиму. Клясичним прикладом служила йому Париська Комуна з 1870 року, яку, як відомо, попередила німецько-французька війна між Наполеоном III. і Бісмарком.

Ці історичні слова Леніна є, без сумніву, правдиві. Повоєнна доба вповні їх підтверджує. Ряд спроб комуністичних переворотів і революцій на Мадярщині (Беля Кун), в Італії, Австрії, Німеччині (Тельман, Димитров), в балтійських і балканських краях, Китаю й інших азійських провінціях, — **не вдався!** Що більше, встановлено там **націоналістичні чи напів фашистівські диктатури!**

Тому стало Совети за свою зовнішню діяльність кладуть підготовку загальної війни. Ціла їх суть полягає в тому, щоб скрізь і всюди готовити ґрунт, розпалювати пожежі й доливати оливи до вогню. Тут вони зручно запрягають до цього діла чужі руки, вони уживають всіх можливих метод, щоб втягнути **в будьяку війну незбольшевичені ще держави!** СССР не робить ріжниці між фашистівськими й демократично-буржуазними державами, всі вони однаково є зненавиджені большевиками, бо стоять за приватну власність, родинно-релігійне життя, індивідуальні зиски, і вкінці хочуть за всяку ціну бути **національно - самостійними державами,** а не московськими кольоніями, як це тепер маємо з т. зв. „советськими республиками-сестрами!"

2. Франція — чергова держава Москви.

Наради Комінтерну в Москві вказують на нові пляни й затії большевиків. Францію вибрано за базу революційних операцій, зроблено вугловим каменем їх злочинної гри. Колись, зараз по війні, Німеччину було обрано за жертвенного козла для московсько-комуністичного молоха, чи пак „світової революції". Прихід Гітлера до володіння й остаточний розгром німецької (московської) компартії, затривожили смертельним жахом СССР. Сам Троцький не перестає писати, що **найбільшою загрозою для большевизму — це Німеччина!**

Тому в поспіху треба було зловити Францію, використовуючи при цім одвічний німецько-французький спір. Останній Конґрес Комінтерну й став на цьому. Французьким справам присвячено велику частину Конґресу, велике число Французів попали у виконавчий комітет.

На французькому терені большевики зміняють діяметрально методи діяння. В Німеччині йшли комуністи одною лавою проти капіталістів, правих кол і проти національної демократії! У Франції противно, вчорашні вороги стали вірними союзниками! Дрібна радикальна буржуазія наосліп пішла разом зі соціялістами й іншими лівими ґрупами в т. зв. Людовий Фронт (Фронт Попілер), який є на віжках Москви! Численна маса партійних скандалів і фінансових корупцій є бистрою водою на большевицький млин, а занархізоване низове учительство всеціло підкопане московським деструктивізмом, що підготовляє молодь до „спільних акцій", як недавно Брест чи Тульон!

3. Комінтерн і італійсько-етіопський конфлікт.

Від двох-трох тижнів французькі большевики, за порадою своїх хлібодавців у Москві, всіми силами стараються перенести осередок тяжости своєї діяльности на закордонний терен. На засаді **війна зродить комуністичну революцію,** вони хочуть спровокувати війну Франції з Італією. Франція є заприязнена з Анґлією й це порозуміння є сильною запорукою покищо миру над Реном. Анґлія є дуже розважною, вона знає, що цілковите зірвання Франції з Італією є мало правдоподібним. Бо що може приневолити Францію боронити напів дику Етіопію, що стільки разів знехтувала трактати приязні чи протекторату з Римом? Хвилювати цілу Лігу Націй і людську совість в наслідок якоїсь кольоніяльної операції — це то саме, що сміятися з цілого світа!

Як відомо, Франція пішла таки за Анґлією в Лігу Націй, яка признала слушність Етіопії, це зн. Ліґа Націй стала **на становищі великобритійського імперіялізму,** й в останній аналізі взяти має санкції проти Італії, якщо ця остання не заверне зі свого шляху!

Французька лівиця хоче війни з Італією! Не за престіж Ліґи Націй чи в наслідок повзятих ним санкцій! Вона хоче війни не слова чи протесту, **але війни заліза й крови,** щоб пімститися за 1921-22 рік, за погром італійської компартії й соціялістів, щоб повалити може й встановити італійські Совети не тільки в Квіринали, але також в Лятерані! (Папська резиденція!). Ще недавно писав комуністичний барон Франції, Блюм, що „недалекий той час, коли то Комінтерн радитиме в палаті Дожів чи в Капітолю!"

Цей самий Комінтерн пхає Францію на шлях війни! Бо мир в Етіопії й Африці, це війна в Европі, проти Італії! Ще недавно, коли не знано плянів Анґлії ні рішучости Італії, Комінтерн на своїх нарадах виливав всю свою злість на Гітлера. Італію на приказ Літвінова ощаджено, бо всеж таки Мусоліні, бодай в уяві Літвінова, був добрим союзником! Щойно тепер, коли Анґлія сказала своє слово й за ним готовить воєнну фльоту, експозитура Москви у Франції, мобілізує сили проти Італії й для оборони анґлійського імперіялізму!

Парадокс? Ясно всім, що ні! Тут іде не про інтереси Етіопії й Ліґи Націй, лише маємо візію майбутніх конфліктів кольоніяльних і імперіялістичних націй, Анґлії й Італії.

При тих конфліктах хочуть спекти московську печенню большевики! Вони то й тепер зручно спекулюють, використовуючи всі можливі „приязни"! За нею Москва перефорсовує війну, політичну пропаґанду, війну через міжнародню аґітацію, війну проти націоналізмів, війну пімсти й ідеольоґій, війну за збольшевичення цілої планети!

Бо іншої цілі большевкии не мають!

ТАМ ДЕ ЧОРНОГОРА СУМНО УГРІВ КРАЙ ВИТАЄ...

Зговорилися ми вчора про старі галицькі пісні, які пропадають, забуваються, губляться й розвіваються. Старше покоління везе їх зі собою на той бік Лети; молоде не заслухалося в них і не підхопило. Зате знає всі танґа й фокстроти, часом іще стрілецьку пісню.

А серед старих ґалицьких пісень були жемчуґи і правдиві перлини, які треба конечно зберегти й передати дальшим поколінням.

„Як ніч мя покриє" чи „Сонце западає за високі гори", „По горах ходила", „Там, де Чорногора сумно Угрів край витає" — цеж неоцінені скарби пісенної творчости.

А є їх багато-багато, що хоч мали своїх відомих авторів — стали народніми. Мало хто знає, а ніхто з правила не питається і не цікавиться, хто був автором тексту чи музики одної чи другої старогалицької пісні.

Зговорилися ми вчора в редакції про пісню Олекси Заклинського „Там, де Чорногора..." Колись незвичайно популярна пісня, яку можна було чути на наших парохіях, в польських дворах, по світських домах, ба навіть під селянською стріхою.

Та пісня в цьому році саме святкує своє 75-ліття.

Олекса Заклинський — визначний у свому часі діяч (1819—1891), член „Головної Руської Ради", делеґат її на Всеславянський Конґрес у Празі в 1848 р., віцемаршалок богородчанської Повітової Ради, посол до Краєвого Сойму і до Державної Ради, автор прецікавих „Записок", сотрудник у Чернівцях, потім у Городенці, Козлові, Надвірній і вкінці від 1865 р. парох у Старих Богородчанах, мав буйну вдачу і буз людиною великого темпераменту та знаменитим бесідником. Служив свому народови зі всіх сил, служив усіми фібрами душі, як душпастир, як орґанізатор, як його представник у законодатних установах. Його життя було вічною боротьбою і пасмом нещасть.

Поза тим усім був це поет і музик.

Трічі за все життя відізвався піснею (жив 72 роки), та це ні на волос не вменшує його права громадянства серед дітвори Аполіна.

Заклинський, влюблений у молоденьку дівчину Тересу Андрухович, доньку священика й вихованку Івана Брани, пароха Богдани на Закарпатті, з якою оженився, склав для неї (як сам згадує у своїх „Записках") любовну пісню

Щоб я крила мав,
Як орел літав,
Злетів би під ясну зору,
Зпід зорі на Чорногору —
Де я тя пізнав...

На ділі не є це оріґінальний твір, а переспів широко в свій час розповсюдненої польської пісні:

Ґдиби орлем биць,
Льот соколі мєць,
Орлєм скшидлем люб соколєм
Уносіць сєн над Подолєм —
Тамтем жицєм жиць!

Наш автор цілу пісню переклав, зміняючи лиш краєвид, або широкі подільські лани на горді чорногорські верхи.

З польським текстом виконували цю пісню часто на концертах; я сам тямлю, що співав її залюбки прекрасний барітон Адам Людвіґ.

Вдруге відізвався о. Заклинський після смерти своєї невіджалуваної дружини, виспівавши глибоку своїм смутком, жалобою й тугою пісню „Там, де Чорногора сумно Угрів край витає..."

На цвинтарі в Богдані (мармароський повіт) держиє гріб, а на памятнику напис: „Тут спочиває Тереса Заклинська, роду Андрухович, годованка Йоана Брани, пароха богданського і его жени Кароліни, сопруга Алексея Заклинського, гр.-кат. священика в Галицькій Руси, померла в 8. годі сопружества, а в 23 віка свого, на купелях в Богдані дня 7. октобрія 1860 г., оставивша непотішеного мужа і малолітні сироти Кароліну, Теофіля і Онуфрія".

Памяти тої жінки присвячена була ця пісня, що довгий час була чи не найпопулярнішою піснею по цей бік Збруча.

Великої втрати Заклинський не переболів до кінця життя.

В 10-літні роковини написав нову пісню, теж присвячену памяти незабутньої дружини, що зачиналася:

„Кажуть мені люди, що
мій друг жиє
Десь на тому світі, там
на мене жде..."

В другій частині дух дружини відповідає йому, несучи слова розради, що прийде година, коли обоє знову будуть разом.

Заклинський мав право сказати про себе і свою творчість: „Тобі співаю цю пісню!", бо все, що створив, нерозлучно звязане з постатю тої єдиної жінки.

Найкращою є безсумнівно пісня „Там, де Чорногора..." і справді щиро врадувала мене вістка, що один з наших талановитих музиків написав „велику варіяцію" на фортепян, вихісновуючи цей чудовий, преглибоко сумний мотив. — („Діло").

Тиберій Горобець.

Д-р Евген Грицак.

ОБЖИНКИ НА БОЙКІВЩИНІ

— Чи є в нас обжинки, питаєте? — Ні, тепер уже нема, але були давніше, перед війною, як людям краще жилося — так кажуть селяни на Бойківщині. З дальшої балачки довідуюсь, що слова „обжинки" вживають на долах, а бойки його не вживають; на обжинки кажуть тут „вінець". — А хто справляв обжинки? — Священики і багатші „ґазди"; про дідичів не знають. Сходилися на безплатну роботу дівчата й жінки й жали збіже день чи два. Ще й тепер таке трапляється, але дуже рідко, головно там, де люди люблять свого пароха. Коли вже кінчають дівчата свою працю, тоді плетуть вінок, по тутешньому „вінец", і то звичайно з вівса, бо овес жнуть на самому кінці, а крім цього в горах найбільше сіють ячменю й вівса. Потім вибирають дівчину, звичайно найкращу з дівчат усього села, що вже сама добирає собі дві товаришки „дружки", що йдуть коло неї з обох боків, неначе дружки біля молодої в часі весілля. Коли дівчата плетуть вінок, звичайно пополудні або над вечір, як уже має скінчитися праця, тоді, співають окремі обжинкові пісні, або, як кажуть тут, „ладкають", себто співають протяжно, неначе на весіллі. Одначе в останніх роках співають здебільша коломийок, звязаних змістом із обжинками, жнивами або селянською працею в літі. Співають теж усяких інших пісень у часі роботи, про що зокрема згадаю далі. Як уже дожинають ниву, співають пісню:

Вже вечір вечоріє —
Сонце над вербами,
Пущай, панку, з того ланку
Дівчата з серпами.

І в часі праці й скінчивши її, радісно співають усі жниці пісню, що ще й досі є дуже популярна й звязана своїм змістом із покінченням жнив. Наводжу цю пісню в цілості, вигладжуючи деякі говіркові форми, щоб була більш зрозуміла:

Дожалисьмо заранка
Заржте нам баранка,
Барана рогатого,
Когута чубатого.
Ще й когута й квочку,
Дайте горівки бочку.
Чи бочку, чи не бочку,
Дайте хоч коновочку.
А з великого траску
Дайте нам хоч фляшку.
Наша ґосподиня пишна
На оборойку вийшла,
Ключами задзвонила,
Що в поли доробила.
Спіть, господинь, до волі,
Вже нивойка в стодолі.
З стодоли до комори,
А з комори на нивойку
В щасливу годинойку.

Якщо люди жнуть у священика, то над вечір виходить у поле господиня дому, „їмосць". Її витають женці з великою радістю співом: „Дожалисьмо заранка", після чого кладуть вибраній дівчині вівсяний вінок на голову, біля неї стають „дружки", а далі інші дівчата й баби.

Ввесь похід іде тепер із поля до дому господаря чи священика, а по дорозі співають жниці обжинкові „співанки". Коли прийдуть до дому, ще раз співають пісню „Дожалисьмо заранка", що в ній з одного боку висловлюють женці свою радість з приводу закінчення праці та з гумором прохають угостити їх добре традиційною горілкою, при чому згадка про барана характеристична для гірських околиць, де ще й тепер годівля овець підтримує господарство. З другого боку в пісні змальована велика втіха господині, що збіже вже вижате й збережене в стодолі.

Як відспівають цю „співанку", тоді врочисто передають вінок господині й господареві. Тепер співають дівчата „вінчувальну співанку":

Принеслисмо вінец
Зо всіх сторінец
З гір і з Підгіра
На ваше подвіра.
Бисте діждали сіяти й орати,
А женці здорові з поля позбирати.
Рік від року
Би була ліпша нива,
Як була того року.

Потім господар платить за „вінец", складає теж побажання усім жницям, а далі вгощує їх вечерою, дає їсти й пити, при чому завжди мусить бути горілка. Одначе для дівчат найважніша частина „вінця", це забава після вечері, коли вони до пізньої ночі танцюють із парубками. Музик оплачує та вгощує господар.

Жнивяний чи обжинковий „вінец" переховують на Бойківщині дуже дбайливо цілий рік аж до найближчих жнив. На Святий Вечір кладуть його на стіл під скатерть, а як трапиться в хаті хорий „на ґарячку", тоді труть зерно з цього вінка, заварюють і дають із нього пити воду, що по народньому віруванні завжди помагає.

Підчас жнив і жниці з одної хати і ті, що працюють за „вінец", співають усяких пісень, тепер здебільша коломийок. Ці пісні ріжного змісту, багато зпоміж них любовних, деякі з них глузливо-жартівливі, що в них дорікають собі взаїмно хлопці й дівчата, і тільки незначна частина звязана з жнивами й працею женців. Згадаю тут тільки деякі найбільш характеристичні, нпр. ті, де описана праця женців дуже дотепно з деякою закраскою іронії:

Я жнець — пережнець,
По два стебла ріжу,
Вчерам була напереді,
А днесь ззаду лізу.

До цього близько підходить варіянт цієї пісні цього самого змісту:

Вчерам була напереді,
Бом сі передила,
Нинім ся лишила ззаду,
Бом сі запізнила.

Дуже часто в обжинкових піснях маємо теж елемент любовно-побутовий, як нпр. у пісні, що в ній дівчина з сумом міркує про свою майбутню долю:

Коб я, Боже, знала,
Чия то я буду,
Я би жала два загони,
А трету прилуду.

(„Прилудою" називають тут вузенький загін попри межу).

Часто згадують у піснях Мадярщину, бо з нею втримували мешканці гір живі зносини, ходили там на заробітки, або в інших справах, як бачимо це з пісні:

Десь поїхав мій миленький
На Веньгри молоти,
Мене післав молодую
Пшеницю полоти.

Я пшеницю полю, полю,
Кукіль вибираю,
А я свого миленького
З Веньгер визираю.

Подібно про полення пшениці, що її дуже дбайливо управляють, бо в горах її мало, згадується в короткій коломийці:

Ой, засвіти, місяченьку,
По полю, по полю,
Най я свою пшениченьку
Виберу з куколю.

І в інших піснях теж кажуть про пшеницю, бо її тут найвище цінять, а далі дівчата оспівують свою любов і водно згадують своїх „милейких", що за ними тужать і плачуть, як це бачимо з таких коломийок:

Ой, я жала пшениченьку
Тай рожу колячу,
Що ми зробиш, мій милейкий,
Що за тобов плачу?

А я жала пшениченьку,
Тріщала солома,
Я лишила милейкого
Вже другий день вдома.

Цікава теж обжинкова пісня, що в ній народ звеличав силу пісні гірської молоді. Ця пісня чудодійно впливає на розвій природи, а в першу чергу на ріст збіжа й дерев:

Ой, як я си заспіваю
Двома голосами,
Іден пущу горов-польом,
А другий лісами.

Ой, як я си заспіваю
На стрілецький голос,
Жито вийде веретінцем,
А пшениця в колос.

А як я си заспіваю
Красно по дівоцки,
То будут сі розвивати
В лісі яворочки.

Окреме місце між жнивяними піснями займають іронічно-жартівливі пісні, що в них дівчата глузують собі з хлопців, критикують їхню любов, що спирається на матеріяльній основі („За віном питає"), вкінці боронються перед закидом наївности й дурноти й неначе заявляють, що дивляться реально на світ і вміють відріжнити любов дійсну від прикидливої. Селяни села Сушиці Рикової (Старосамбірщина), що від них я все тут подане записав, називають такі пісні „співанки на хлопців". Для зразку подаю одну таку пісню, що її деякі мотиви можна стрінути в ріжних народніх мотивах:

А мій милий чорнобривий
У городі косит,
Вітер віє, сонце гріє,
Пелехи турносит.

Косив милий команицю,
Я жала пшеницю,
І питався через люди,
Чи маю спідницю.

Не питайся, глупий дурню,
Чи спідницю маю,
Бо я чула через люди,
Що штанів не маєш.

Сякий такий шалапуте
За віном питає,
На себе ся не подивит,
Що штанів не має.

Ти си мислиш, дурню глупий,
Жи я тебе люблю,
А я тебе, глупий дурню,
Словами голублю.

Ти си мислиш, дурню глупий,
Що я ті кохаю,
Я такими дураками
Плоти підпираю.

В часі жнив співають теж рефлексійно-тужливу, загально відому пісню про Сербина, що його називають тут Сербаном. („Пішли женці в поле жати"). Нераз люблять співати пісню про „лісного" (лісний, побережник), популярну постать серед гірського населення:

А я займу коровицю
У ліс на полянку,
Вийде лісний голодрига,
Здойме мальованку.

Іде лісний попри ліс той
Тай палицю струже,
Якже его не любити,
Як він ладний дуже?

Співають теж жартівливих пісень, що в них згадують священиків і Жидів, але про ці пісні скажу при іншій нагоді.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS' WIN OVATION WITH SHOW.

Folk Dances and Songs Delight 4000 at Colt Park Pavilion; 1000 are Turned Away.
By T. H. Parker.

With a program of spectacular dances and songs, the Ukrainian Folk Ballet and two Ukrainian choruses set a high water mark Sunday night, not only in picturesque entertainment but in attendance, in the series of racial culture presentations being given under auspices of the groups and projects committee of the Mayor's Tercentenary Committee, at the Colt Park dance pavilion.

Although the program was scheduled to begin at 7:30 p. m., at 6:30 there was already a long line of people waiting at the pavilion gate. By 7:30 a crowd estimated at nearly 4000 had filled the bleachers, and the gates had to be shut, for lack of further seating capacity, in the face of almost 1000 more, most of whom stood up outside the fence for the program.

300 Take Part.

What they witnessed was an outstanding performance of folk dances and music, in which some 300 young men, young women and children of Ukrainian birth or descent, now residents of Hartford or New Britain, took part. From the 4-year-olds to the adults, all were dressed in the elaborate and colorful costume of the Ukraine.

For the girls, this consisted of white skirt and blouse, the latter glowing with what is commonly called „peasant embroidery," extending around the neck, down the sleeves and especially over the bosom. Then a skirt of darker material, often plaid, which went three-quarters of the way around the wearer, leaving a panel of the under skirt uncovered. Over this panel was worn an apron also of darker colors, and usually embroidered. The head was a crown of flowers, with streamers falling almost to the ankles in the back. A sleeveless jacket completed their garb.

Men Colorfully Attired.

The men, most of them wore similar blouses, full, bright-colored trousers tucked in calf-high boots, and caught at the waist in wide sashes with pendant fringes. Some of the specialty dancers wore white blouses, and trousers and straw hats similar to American farm hats.

Others wore velvet capes off one shoulder, velvet jackets and Astrakhan Cossack hats.

Alderman Frank C. Tindale, chairman of the groups and projects committee, whose efforts have made possible the festive and lively entertainment of all these programs, greeted the audience and the performers, and introduced the program announcer, Stephen Mamchur, who gave a summary of Ukrainian history.

Choir Opens Program.

The program opened with songs by one of the choirs directed by A. Nizankowsky. These were "Native Land," "Red Guelder Rose" and "Harvest Reapers," all by Alex Koshetz, "Woe to the Bird" by N. Leontovich, "A Well in the Field," "Kaqt," "Dnieper," "Nocturno," also all by Koshetz, and "Sowing Flowers," by J. Stepowy.

Two solos by Miss Mary Burbela, one in Ukrainian, the other in English, concluded the first part of the program.

Part Three, presented by the choir led by T. J. Hopiak, was the second part of the musical program. This group sang "Ukraine," "Bandura" and "Kobza," all by G. Davidowsky.

All of the songs were marked by the simplicity and freshness of folk music. Their special coloring, however, seemed decidedly on the Russian side. The performance by the choirs, too, added to the Russian atmosphere, stressing as they did the bass voices.

Ballet Gives Two Parts.

Parts Two and Four of the program were given over to the Ukrainian Folk Ballet under the direction of Alex Gina whose efforts not only have produced 150 first rate dancers, but whose selection of dances made this part of the program the most vivid, picturesque and interesting exhibition which has so far appeared in the racial groups entertainments.

Twelve dances were given altogether. The first six, called "Memmoirs of the Highland," included "Hayevka," "Kolomeyka," "Zhurawlee," "Cossachok of Podilya," "Honyveeter" and a Hopak circle. The others, "A Garland of Steppes and Cossack Dances," presented another Podoylian "Cossachok," "Hrechanyky," "Katherine from the Kherson," "Tchumak from the Steppes," "A Zaporogian Knights Battle," and the final "Kochohoora."

Basic steps and figures among the group dances seemed to be rapidly running lines of dancers holding hands, forming circles, pairs of circles, couples running under arches made by the clasped hands of the others, and lines weaving in and out as used to do in the "Go in and out the window" part of "London Bridge."

Dances by four and two couples generally found the performers set at the four points of the compass and continually coming in to the center for special steps—heeling-and-toeing, "cobbles," pirouettes and other showy bits.

"Hayevka," the opening number, was one of the most engrossing. It was an Easter roundel, concluding with the chant "Christ is Risen" and the song, "Lord of Heaven and Earth." Girls alone performed it, some 50 of them weaving a series of rapid lines and circles in various intricate maneuvers, and finally ending in four or five compact lines, in which the first two or three knelt the others stood, all raised their arms and made deep bowings to the music of the chant and hymn.

Crowd Loudly Appreciative.

Two mixed couples did the "Kolomeyka," and four pairs of girls the "Zhurawlee" or "Bird Idyll" in which the actions of birds were wariously suggested. Three very little girls deserve special mention for their "Cossachok," with long solo sections slightly reminiscent of the Highland Fling. "Honyveeter," or "Playing with the Winds," came nearer a ballet formation, while the sight of 50 men "cobbling" while their partners pirouetted in the Hopak, drew a tremendous hand from the audience which had continuously drowned out the orchestra with applause from start to finish of each dance.

The Steppes "Tchumak," danced by two young men all in white and armed with whips, was one of the outstanding feats of agility on the program, rivalled only by the four "Cossacks" who with clashing scimitars performed most dificult turns with flying feet, in De "Zaporrogian" sword dance.

The final "Kochohoora," symbolizing the Ukraine's struggle for freedom, concluded with the figure of Liberty rising with lighted torch in the midst of a circle of the 150 dancers, while the chorus sang "The Star Spangled Banner."

The Ukrainian Boy Scout orchestra provided all dance music.

(The Hartford Daily Courant, Monday, September 16, 1935).

RADIO PROGRAM.

The Ukrainian Choir of New Britain, Connecticut under the direction of professor T. J. Hoptiak will be heard on the air Saturday, September 28th, from 6:30 to 7:00 p. m. over station WNBC 1380 kilocycles—250 watts, New Britain, Conn. The Choir may be heard every second Saturday at the same time.

ДО РОДИМЦІВ СЕЛА ТОКИ ПОВІТ ЗБАРАЖ!

Родимці! Як Вам відомо, що від довшого часу існує тут в Америці Комітет до збирання жертв на будову Українського Народнього Дому в Токах.

Через усякі непорозуміння справа та відволоклась аж по нинішній час. І мимо того, що тутешній Комітет зібравши значну суму гроша на означену ціль, був змушений затриматись з висилкою тих грошей аж до тепер.

Колиж на останку справа вияснилась, Комітет постановив скликати

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

усіх токівщан, на котрі просимо конечно прибути.

Збори відбудуться в неділю, 29-го вересня (Sept.), 1935, **в годині 3-тій пополудні, в льокали Товариства „Просвіти", 335 Bushwick Ave. і Seigal St., Brooklyn, N. Y.**

За Комітет: **Василь Собуцький** предсідник; **Андрій Поліщук,** секретар; **Петро Балешта,** касієр.

Рекорд.

— Кажу вам, ця моя нова помічниця, що я її приняв до торговлі, то геній у свому фаху! Приходить якась пані купити капелюх, а вона зуміла так приговорити до неї, що ця купила собі цілий костюм!

— Ах, це ще нічого в порівнанні з моєю помічницею. Передучора зуміла вона продати подружу, що вже цілих двацять літ бездітні, — цілу виправу для немовлятка!

—o—

Потіха з дітей.

— Щож ви такі пригноблені, пане Тетлик? — питається знайомий товстелезного добродія, що сидить у гостинниці при самій печені.

— Та уявіть собі, приятелю, мій найстарший син, лікар, нараз заборонив мені пити пиво!

— А чи вже давно не радив я вам не посилати хлопчиська на медицину?!

—o—

Запізно.

Директор фільмової вибірні дав оголошення, що шукає фотогенічної акторки до наївних роль. На другий день стоїть перед дверми директора черга дівчат. Як перша входить до директора артистка вже немолода, з вигляду досвідчена.

— Дуже вас, пані, перепрошую — каже директор — та ви прийшли запізно.

— Якто, пане директоре, таж оголошення появилося щойно в учорашній вечірній газеті, а нині рано вже запізно?!

— Ну, коли так, то ми дали це оголошення запізно на цілих десять літ!

—o—

Порівнання.

— Як іде бизнес, пане Крутію?

— Так, як гра на флеті.

— Що це значить?

— Що одну дірку заткаю, зараз відчиняється друга.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (130)

„Закидай їх камінням", радила дика дівчина. „Віджени їх, а тоді я покажу тобі, як звідси видістатись". І як лише це сказала, сама перша кинула каменем на найближчого горилю. Вона вцілила і гориль повалився на землю. Тарзан почав робити тесаме.

Під страшним ударом каміння звірюки почали відступати. Дика дівчина поглянула вдоволену і завважала незначний рух у того дикуна, що його побив Тарзан. Вона кинула в нього каменем, але не вцілила і дикун почав повзти.

„Хто він такий?" — запитав Тарзан. „Це Малбіят, самець Балзи", відповіла дівчина. „Але ти побив його і забрав Балзу від нього. Тепер Балза належить до тебе. Я буду боротися по твоїм боці. Ніхто вже тебе не візьме мені. Якби Малбіят мене відобрав, він побивавби мене". „Я думаю, що він тебе вбив би", сказав Тарзан.

„Ні, він не вбє Балзи", сказала дика дівчина. „Тут нема другої такої красуні, як я. Зате всі самиці радо вбилиб мене. Я думаю, що й отся схоче мене вбити" — і показала на Ронду. Несподівано вона кинулася на Ронду з диким криком.

Учитель: — Шо ти там маєш?
Ученик: — Нічого.
Учитель: То постав десь це на іншому місці.